

Dàn ý phân tích bài thơ *Sóng* của Xuân Quỳnh

Tuyển tập những bài văn mẫu hay nhất chủ đề Phân tích bài thơ *Sóng* (Xuân Quỳnh) - Đề học tốt môn Ngữ Văn lớp 12.

Dàn ý:

I. Mở bài

- Giới thiệu tác giả: Xuân Quỳnh là một trong những nhà thơ tiêu biểu của thế hệ các nhà thơ trẻ thời kì chống Mĩ cứu nước, là thi sĩ của tình thương, lòng trắc ẩn và hồn thơ nữ tính.

- Giới thiệu bài thơ *Sóng*: sáng tác năm 1967, in trong tập *Hoa dọc chiến hào*, là bài thơ viết về tình yêu tiêu biểu cho hồn thơ giàu chất nữ tính của Xuân Quỳnh.

II. Thân bài

1. Bản chất, quy luật của “sóng” và “em”

- Khổ 1:

+ Sử dụng nghệ thuật tương phản: dữ dội – dịu êm, ồn ào – lặng lẽ, từ đó khái quát trạng thái đối lập của sóng, gợi liên tưởng đến tâm lí của người phụ nữ khi yêu (khi mãnh liệt khi lại dịu dàng).

+ Nghệ thuật nhân hóa: “sông không hiểu” được bản tính của sóng, nên “sóng” muốn tìm đến không gian rộng lớn, hành trình của sóng là hành trình khám phá chính bản thân mình, khát khao vươn tới giá trị tuyệt đích trong tình yêu của người phụ nữ.

- Khổ 2:

+ “*Ôi con sóng ... và ngày sau vẫn thế*”: dù trong quá khứ hay hiện tại sóng luôn dạt dào, sôi nổi, luôn khát vọng. Đó cũng là khát vọng và bản tính của người phụ nữ muôn đời.

+ “*Nỗi khát vọng tình yêu ... ngược trở*”: liên hệ tình yêu của tuổi trẻ với con sóng của đại dương, khát vọng tình yêu là khát vọng đặc trưng muôn đời của tuổi trẻ.

2. Những suy nghĩ trăn trở về cội nguồn tình yêu

- Khổ 3: Điệp ngữ “em nghĩ về” và câu hỏi: “*Từ nơi nào sóng lên*” nhấn mạnh niềm khát khao nhận thức bản thân, người mình yêu và nhận thức về tình yêu muôn đời.

Dàn ý phân tích bài thơ Sóng của Xuân Quỳnh

- Khổ 4: Xuân Quỳnh dựa vào quy luật tự nhiên để tìm khởi nguồn của sóng, của tình yêu, gọi lên sự trăn trở trước bí ẩn của tình yêu, thời điểm bắt đầu tình yêu.

3. Nỗi nhớ, lòng thủy chung của người con gái trong tình yêu

- Khổ 5:

+ Nghệ thuật tương phản để gọi ra những phạm vi không gian khác nhau “dưới lòng sâu”, “trên mặt nước”, phạm vi thời gian khác nhau: “ngày” – “đêm”, nghệ thuật nhân hóa: “ngày đêm không ngủ được”, diễn tả nỗi nhớ dạt dào, triền miên của sóng với bờ cũng là nỗi nhớ của người phụ nữ khi yêu.

+ Người phụ nữ bày tỏ nỗi nhớ một cách trực tiếp, mạnh dạn, chân thành “Lòng em nhớ đến anh”, cách nói thậm xưng “Cả trong mơ còn thức” thể hiện nỗi nhớ ăn sâu vào tiềm thức, thường trực trong suy nghĩ.

- Khổ 6:

+ Nghệ thuật tương phản “xuôi – ngược”, điệp ngữ “dẫu”, “vẫn”, “về” gọi hành trình của sóng ngoài biển lớn cũng như hành trình tình yêu của người phụ nữ giữa cuộc đời.

+ Lời thề thủy chung của người phụ nữ, niềm tin chờ đợi trong tình yêu, dù ở đâu cũng “hướng về anh một phương”, nghĩ về người mình yêu bằng cả trái tim.

4. Khát vọng tình yêu vĩnh cửu

- Khổ 7: Khẳng định quy luật vĩnh cửu của thiên nhiên “con nào chẳng tới bờ ... Dù muôn vời cách trở”, cũng giống như “em”, dù khó khăn, thử thách vẫn luôn hướng đến “anh”.

- Khổ 8:

+ “Cuộc đời tuy dài thế / Năm tháng vẫn đi qua”: cảm giác cô đơn nhỏ bé trước cuộc đời, nỗi lo âu về sự hữu hạn của tình yêu trước thời gian vô tận.

+ “Như biển kia ... bay về xa”: cảm giác bất an trước cái dễ đổi thay của lòng người giữa “muôn vời cách trở”. Nhưng đây còn là vượt lên sự lo âu pháp phông đặt niềm tin mãnh liệt vào sức mạnh của tình yêu như mây có thể vượt qua biển rộng.

- Khổ 9:

+ “Làm sao” gọi sự băn khoăn, khắc khoải, ước ao được hóa thành “trăm con sóng nhỏ” để muôn đời vỗ mãi vào bờ.

Dàn ý phân tích bài thơ *Sóng* của Xuân Quỳnh

+ Đó là khát khao của người phụ nữ được sống trong “biển lớn tình yêu” bằng tình yêu và cùng tình yêu, khát khao hòa nhập tình yêu riêng tư trong tình yêu chung rộng lớn.

III. Kết bài

- Nêu cảm nhận về bài thơ *Sóng*

- Khái quát giá trị nghệ thuật: xây dựng thành công hình tượng “sóng” ngôn từ, hình ảnh trong sáng bình dị, ...

- Nội dung: qua hình tượng sóng diễn tả tình yêu thiết tha, nồng nàn của người phụ nữ, Xuân Quỳnh đã thể hiện quan niệm tình yêu mới mẻ, hiện đại: sự chủ động của người phụ nữ trong tình yêu nhưng vẫn giữ được nét truyền thống.

Bài văn mẫu tham khảo

Tình yêu là đề tài muôn thuở của văn học, nghệ thuật; là nguồn cảm hứng bất tận của người nghệ sĩ thiết tha với đời, với người. Có thể nói rằng từ khi có con người thì đã có tình yêu và con người còn tồn tại thì tình yêu còn bất diệt. Lịch sử thơ ca nhân loại từ xưa đến nay đã có biết bao bài thơ tình nổi tiếng khắp Đông, Tây ca ngợi tình yêu của con người và đã từng làm xúc động biết bao trái tim của nhiều thế hệ. Ở Việt Nam chúng ta, những năm tháng chống Mỹ cứu nước, tuy phạm vi thơ ca chủ yếu mở rộng về phía tình cảm lớn như tình yêu Tổ quốc, đất nước, nhân dân, cách mạng nhưng thơ ca vẫn dành một khoảng nhất định cho tình cảm riêng tư. Nhiều bài thơ ca ngợi tình yêu nam nữ ra đời trong thời kỳ này còn mãi làm xúc động trái tim bao thế hệ sau này. “*Sóng*” của Xuân Quỳnh – một nhà thơ nữ tài hoa – là một bài thơ như thế.

Bài thơ là bản tình ca tuyệt đẹp. Cảm xúc chủ đạo của toàn bài là một nỗi niềm yêu thương tha thiết, là những đợt sóng tình cảm xô xao, trào dâng mãnh liệt như chính nhan đề của bài thơ. *Sóng* là một hình tượng ẩn dụ giàu sức gợi tả và biểu cảm. Xuân Quỳnh đã tìm gặp ở hình ảnh *Sóng* một biểu tượng để diễn đạt những cảm xúc phong phú, đa dạng của tình yêu. Đó là những cảm xúc nhiều cung bậc, nhiều sắc thái vừa đối lập vừa thống nhất, hài hòa:

Dữ dội và dịu êm

Ồn ào và lặng lẽ

Sông không hiểu nổi mình

Sóng tìm ra tận bể.

Tình yêu có những niềm bí ẩn, khó hiểu luôn luôn thúc giục con người khám phá. Vì vậy tình yêu trong Xuân Quỳnh là một niềm khát vọng vươn tới khôn cùng:

Dàn ý phân tích bài thơ Sóng của Xuân Quỳnh

Nỗi khát vọng tình yêu

Bồi hồi trong ngực trẻ.

Tâm hồn nhà thơ có lúc băng khuâng, xao xuyên:

Sóng bắt đầu từ gió

Gió bắt đầu từ đâu

Em cũng không biết nữa

Khi nào ta yêu nhau.

Những câu hỏi rất vu vơ đã diễn tả rất chính xác tâm trạng của người đang yêu. Tác giả đã thể hiện rất tài tình, nắm bắt được một trạng thái tâm hồn, chân thực và điển hình cho tâm trạng của những người yêu nhau. Đó là một tâm trạng rất khó diễn đạt: một nỗi niềm băng khuâng, xao xuyên rất nhẹ, rất mơ hồ trong trái tim: “*Em cũng không biết nữa. Khi nào ta yêu nhau*”. Lời tự bạch chân tình, vừa tự nhiên vừa bất ngờ. Lời thơ chuyển từ ý nói về thiên nhiên (sóng, gió) đến ý thổ lộ tình người khá bất ngờ mà vẫn rất tự nhiên.

Tình yêu trong thơ Xuân Quỳnh gắn liền với nỗi nhớ; niềm thương sâu sắc, còn cào, mãnh liệt:

Con sóng dưới lòng sâu

Con sóng trên mặt nước

Ôi con sóng nhớ bờ

Ngày đêm không ngủ được.

Sự tài tình của nhà thơ là đã tìm được một ẩn dụ rất khéo léo, phù hợp với tâm trạng, diễn tả chính xác nỗi nhớ còn cào da diết. Đó là nỗi nhớ mênh mông trải rộng trong không gian, trải dài theo thời gian. Từ hình ảnh ẩn dụ (sóng), lời thơ chuyển mạch rất tự nhiên để bộc lộ tâm trạng con người:

Lòng em nhớ đến anh

Cả trong mơ còn thức.

Thật là một tâm hồn sôi nổi, nồng nàn, một nỗi nhớ da diết, không một phút nào dừng, không một lúc nào nguôi. Khổ thơ với hai câu đứng độc lập trong toàn bài chính là một cách kết cấu đầy dụng ý của tác giả nhằm làm nổi bật tình yêu mãnh liệt của mình.

Dàn ý phân tích bài thơ *Sóng* của Xuân Quỳnh

Những cặp từ sóng đôi, tương ứng bên nhau: Sóng-bờ, ngày-đêm, trên-dưới, mơ-ngủ, em-anh, tạo một âm hưởng hài hòa, một nhịp điệu đong đưa như sóng. Nỗi nhớ trở thành một tình cảm thường trực trong tâm hồn nhà thơ:

Dẫu xuôi về phương Bắc

Dẫu ngược về phương Nam

Nơi nào em cũng nghĩ

Hướng về anh một phương.

Chùng như nhà thơ có cảm tưởng không thể nào nói hết tâm tình của mình nên cứ láy đi láy lại điệp khúc: “Dẫu xuôi về... Dẫu ngược về...” như một sự khẳng định, một lời thề chung thủy, ghi lòng tạc dạ.

Tình yêu trong *Sóng* là một tình yêu mãnh liệt, là động lực thúc đẩy con người đủ sức vươn lên, vượt qua những trắc trở, những gian nguy:

Ở ngoài kia đại dương

Trăm nghìn con sóng đó

Con nào chẳng tới bờ

Dù muôn vời cách trở.

Tình yêu quả là một sức mạnh vô hình dám thách thức với tất cả mọi ngăn cách của cuộc đời, những bất hạnh của số phận. Ý thức được sự hữu hạn của đời người, của tuổi xuân, Xuân Quỳnh khao khát mạnh liệt của một tình yêu vĩnh hằng:

Làm sao được tan ra

Thành trăm con sóng nhỏ

Giữa biển lớn tình yêu

Đề ngàn năm còn vỗ.

“Làm sao được tan ra”, lời thơ chứa đựng một niềm ao ước cháy bỏng, da diết. Một khát vọng mãnh liệt thốt lên thành lời vừa đằm thắm vừa sôi nổi. Hình ảnh trong thơ đầy sáng tạo. Tình yêu được ví như biển lớn mênh mông. Tâm hồn xao động mãnh liệt thành trăm con sóng cảm xúc vỗ miên man, bất tận.

Dàn ý phân tích bài thơ *Sóng* của Xuân Quỳnh

Những từ “biển lớn”, “ngàn năm” diễn tả những khái niệm không gian, thời gian rộng lớn, vô cùng đã thể hiện khát vọng vừa nồng nàn, thiết tha vừa cao cả, thiết tha. Sự chuyển hóa liên tục giữa hai hình tượng: “Sóng” và “em” làm cho mạch cảm xúc càng thêm trữ tình.

Tình yêu trong *Sóng* của Xuân Quỳnh khác với tình yêu trong *Biển* của Xuân Diệu. Xuân Diệu cũng dùng hình tượng sóng làm ẩn dụ để diễn tả tình yêu. Nhưng sóng – tình yêu trong thơ Xuân Diệu quá vồ vập: “*Đến tan cả đất trời. Anh mới thôi dào dạt*” hoặc “*Cũng có khi ào ạt, Như nghiền nát bờ em*”. Ngược lại sóng – tình yêu trong thơ Xuân Quỳnh tuy cũng không kém phần sôi nổi, mãnh liệt nhưng vẫn đầm thắm, nhân hậu.

Xuân Quỳnh đã tìm được một cách nói riêng để bộc lộ tình yêu, những rung động của lòng mình với một giọng thơ kể lể, tâm tình vừa êm ái, nhẹ nhàng vừa thiết tha. Âm hưởng, nhịp điệu bài thơ ngân nga do sự phối âm, phối vần tài tình như những con sóng cứ nối nhau không dứt. Sự hiệp vần – cước vận và yêu vận xen kẽ nhau – tạo ra bài thơ giàu nhạc tính (vần xen kẽ giữa các câu: lẽ – bề – thế – trẻ..., vần liền nhau: trẻ – bề, phương – dương, bờ – trở). Sự hiệp vần và phối thanh nhịp nhàng, hài hòa này nhằm diễn tả những con sóng của thiên nhiên và lòng người cứ trải dài triền miên, vô tận. Bài thơ vì thế có cả âm vang của sóng, gió thiên nhiên và sóng của tâm hồn. Bài thơ *Sóng* của Xuân Quỳnh là một bài thơ hay, mãi mãi còn âm vang trong lòng người đọc.